

ТЕМА 2. ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ, ВИКОНАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ДІЇ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНИ

Практичне заняття № 3

Теоретичні питання

1. Поняття, ознаки та види міжнародних договорів.
2. Міжнародний договір як джерело права в Україні.
3. Порядок та стадії укладення міжнародних договорів України. Форми надання згоди на обов'язковість міжнародного договору.
4. Застереження до міжнародного договору: поняття, сутність.

Творчі та практичні завдання

Завдання 1

Проаналізуйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів та дайте відповіді на запитання:

- 1) Які міжнародні угоди входять у сферу застосування зазначеної конвенції?
- 2) Чи поширюється дія конвенції на договори, які є установчими актами міжнародних організацій?
- 3) Які держави наділені правоздатністю укладати договори?
- 4) Які особи наділені повноваженнями репрезентувати державу з метою прийняття тексту договору, встановлення його автентичності або ж вираження згоди держави на обов'язковість для неї договору?
- 5) Які держави можуть приєднатись до вказаної конвенції?

Завдання 2

Проаналізуйте ст. 9 Конституції України, ст. 9 Закону України «Про правотворчу діяльність», ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» та визначте місце міжнародних договорів у системі джерел права України. Опрацюйте відповідні джерела допоміжної літератури (*джерела № 1, 2*) та сформулируйте власну позицію щодо цього питання, обґрунтуйте її.

Завдання 3

Опрацюйте статтю М. І. Козюбри «Співвідношення національних і міжнародних правових систем» (*джерело допоміжної літератури № 7*). Дайте відповіді на запитання:

1) Які концепції співвідношення національного та міжнародного права вирізняють у правовій доктрині? Яка із них є визначальною на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин?

2) Як відповідні концепції впливають на статус міжнародних договорів та їхнє місце в національній правовій системі?

3) Які аргументи на користь визнання пріоритетності норм міжнародних договорів над національним законодавством наводить автор статті? Сформулируйте власну позицію щодо них.

4) Як у правовій доктрині вирішують питання співвідношення ратифікованих Верховною Радою України міжнародних договорів та Конституції України?

Завдання 4

Проаналізуйте ст. 14 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, ст. 9 Закону України «Про міжнародні договори України», а також відповідні джерела рекомендованої літератури. Дайте відповіді на запитання:

1) Що варто розуміти під ратифікацією міжнародного договору?

- 2) В який спосіб здійснюють ратифікацію міжнародних договорів України?
- 3) Які міжнародні договори України підлягають ратифікації?
- 4) Які суб'єкти подають пропозиції щодо ратифікації міжнародного договору України? Хто здійснює підготовку зазначених пропозицій?
- 5) Які особливості ратифікації міжнародного договору, виконання якого потребує прийняття нових або внесення змін до чинних законів України?

Завдання 5

Між державами К, Л та М укладено міжнародний договір. Під час підписання договору держава М сформулювала застереження до зазначеного договору. Проаналізуйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів, а також джерела рекомендованої літератури та дайте відповіді на запитання:

- 1) В чому полягає значення інституту застереження до міжнародного договору?
- 2) На яких стадіях укладення міжнародного договору держава може сформулювати застереження до міжнародного договору?
- 3) В яких випадках застереження держави М вимагатиме прийняття його всіма учасниками договору?
- 4) За яких умов застереження держави М буде недопустимим?
- 5) Які юридичні наслідки застереження до міжнародного договору? Як вплине застереження держави М на договірні відносини між державами К та Л?
- 6) Через який період часу держава М може зняти застереження до міжнародного договору?

ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Нормативно-правові акти:

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text
2. Про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 р. № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-п#Text>
3. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>

Базова література:

1. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник; МВС України, Харків. Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
2. Міжнародне право: навч. посіб. / За ред. М.В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 336 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/Int-Pravo.pdf
3. Міжнародне публічне право: основи теорії: навч.-метод. посіб. / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 252 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b21d4206-c83f-4032-bdd3-e0b85281a926/content>
4. Міжнародне публічне право: підруч.: у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.]; за ред. В. В. Мицика. 2-ге вид., змін. Харків : Право. Т. 1: Основи теорії. 2020. 416 с.

Допоміжна література:

1. Атаманова Н. В. Роль та значення міжнародних договорів у національній

- правовій системі України. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 7–13. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/2_2020/part_1/4.pdf
2. Берназюк Я. О. Пріоритетність міжнародних договорів при вирішенні колізій у законодавстві: аналіз судової практики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 223–229. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/48.pdf
 3. Вишневський Ю. А. Надання згоди на обов'язковість міжнародного договору: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11; Нац. юрид. ун-т. ім. Ярослава Мудрого. Харків : 2017. 23 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13460/1/Vishnevskiy_2017.pdf
 4. Вишневський Ю. А. Сучасна практика України щодо надання згоди на обов'язковість для неї міжнародного договору. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2015. № 3. С. 176–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2015_3_27
 5. Карвацька С. Б. Включення норм міжнародних договорів до національного законодавства України: проблеми та пошуки шляхів вирішення. *Правова держава*. 2019. № 33. С. 155–161. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/162024/165484>
 6. Ковальова М. В. Правовий статус застережень до міжнародних договорів. *Часопис Київського університету права*. 2021. Вип. 1. С. 325–329. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/686>
 7. Козюбра М. І. Співвідношення національних і міжнародних правових систем. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2016. Т. 181. С. 3–11. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4d256e96-6379-4220-b65d-eb8fd6b55c39/content>
 8. Міжнародне право у світі динамічних змін: контури майбутнього міжнародного правопорядку: колект. моногр. / наук. ред. В. Репецький, І. Земан, В. Гутник. Львів, 2021. 420 с. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/Monohrafiia_Repetskyy-V.M.pdf

9. Пташинська В. П. Форми надання згоди Верховною Радою України на обов'язковість міжнародного договору. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. С. 139–144. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/8a033801-8aba-45aa-8294-1d9a88f57d0f>
10. Сучасні проблеми міжнародного права. Liber Amicorum до 60-річчя проф. М. В. Буроменського: моногр. / авт. кол.; за ред. В. М. Репецького та В. В. Гутника. Львів; Одеса : Фенікс, 2017. 564 с. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/M_V_монографія.pdf

Практичне заняття № 4

Теоретичні питання

1. Виконання міжнародних договорів України.
2. Тлумачення міжнародних договорів національними судами України.
3. Припинення та зупинення дії міжнародних договорів України: підстави й правові наслідки.

Творчі та практичні завдання

Завдання 1

Опрацюйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів та джерела рекомендованої літератури (*джерела 5 та 8 допоміжної літератури*), дайте відповіді на запитання:

- 1) Які теорії тлумачення міжнародних договорів виокремлюють у правовій доктрині? Коротко охарактеризуйте їх.
- 2) Які принципи лежать в основі тлумачення міжнародних договорів?
- 3) Які суб'єкти здійснюють тлумачення міжнародних договорів?
- 4) У чому полягає загальне правило тлумачення міжнародних договорів за Віденською конвенцією про право міжнародних договорів?
- 5) В яких випадках є можливим звернення до додаткових засобів тлумачення міжнародних договорів?
- 6) Які проблеми можуть виникати у процесі тлумачення міжнародних договорів національними судами України?

Завдання 2

Між державами К, Л та М було укладено міжнародний договір. Через три місяці після підписання договору держава К заявила про вихід з нього. В зазначеному

договорі питання виходу з нього держави-учасниці не врегульовано. Оцініть наведену ситуацію крізь призму аналізу положень Віденської конвенції про право міжнародних договорів та дайте відповіді на запитання:

- 1) В яких випадках є допустимим вихід держави з міжнародного договору?
- 2) Чи є допустимим вихід з міжнародного договору у разі, якщо відповідний договір не містить положень про вихід з нього?
- 3) Чи наділена держава-учасниця договору обов'язком повідомляти про свій намір вийти з договору?
- 4) В якій формі держава може реалізувати право на вихід з міжнародного договору?

Завдання 3

Опрацюйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів, Закону України «Про міжнародні договори України» й джерела рекомендованої літератури (*джерела № 1, 2, 6 та 7 допоміжної літератури*). Дайте відповіді на запитання:

- 1) В чому полягає суть денонсації міжнародного договору? Охарактеризуйте співвідношення таких понять: 1) припинення договору; 2) денонсація договору; 3) вихід учасника з договору.
- 2) Які особливості процедури денонсації міжнародного договору встановлені Віденською конвенцією про право міжнародних договорів?
- 3) За яких умов можна відкликати денонсацію міжнародного договору?
- 4) Що таке умовна денонсація? Наведіть приклади.

Завдання 4

Держави К, Л та М уклали міжнародний договір. Через рік держава Н заявила про вихід з договору, посилаючись на докорінну зміну обставин, що існували під час його укладення. Проаналізуйте відповідні положення Віденської конвенції про

право міжнародних договорів, джерела рекомендованої літератури, та дайте відповіді на запитання:

- 1) Що варто розуміти під докорінною зміною обставин у праві міжнародних договорів?
- 2) За яких умов держава-учасниця Н може посилатись на докорінну зміну обставин, що існували під час укладення договору, як на підставу виходу з нього?
- 3) Які обставини унеможливили б посилення держави Н на докорінну зміну обставин як на підставу виходу з міжнародного договору?

Завдання 5

Опрацюйте відповідні положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів, а також джерела № 3, 4, 7 та 10 допоміжної літератури. Дайте відповіді на запитання:

- 1) Які положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів можна застосувати для припинення дії міжнародного договору в умовах збройного конфлікту?
- 2) Які особливості припинення міжнародних договорів між Україною та росією у світлі російсько-української війни?
- 3) Які механізми застосовує Україна для припинення міжнародних договорів з російською федерацією? Наведіть приклади.
- 4) Які проблеми виділяють науковці, аналізуючи практику України щодо припинення двосторонніх та колективних міжнародних договорів, в яких однією із сторін є рф?

ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Нормативно-правові акти:

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

2. Про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 р. № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-п#Text>
3. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>

Базова література:

1. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник; МВС України, Харків. Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
2. Міжнародне право: навч. посіб. / За ред. М. В. Буроменського. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 336 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/Int-Pravo.pdf
3. Міжнародне публічне право: основи теорії: навч.-метод. посіб. / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 252 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b21d4206-c83f-4032-bdd3-e0b85281a926/content>
4. Міжнародне публічне право: підруч.: у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.]; за ред. В. В. Мицика. 2-ге вид., змін. Харків : Право. Т. 1: Основи теорії. 2020. 416 с.

Допоміжна література:

1. Ващенко В. А. Денонсація міжнародних договорів в теорії та практиці сучасного міжнародного права: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11; Нац. у-тет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2019. 223 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6c462b7c-bfc8-47d9-b045-4f1abbbb3311/content>

2. Ващенко В. А. Процедура денонсації міжнародних договорів за законодавством України: проблеми і шляхи вдосконалення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2018. Вип. 33. С. 150–152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_33_39
3. Жукорська Я. М. Вплив збройних конфліктів на дію міжнародних договорів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 9-1. С. 238–240. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc9/69.pdf>
4. Задорожній О. В. Нормативний зміст принципу добросовісного виконання міжнародних зобов'язань у сучасному міжнародному праві. *Право і суспільство*. 2015. № 4 (4). С. 13–21. URL: <https://elar.navs.edu.ua/items/e4f4b8a1-9bff-4f63-a754-1873ee048d75>
5. Зверев Є.О. Тлумачення міжнародних договорів національними судами: європейський досвід та українська практика: дис канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2015. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/ae9f20a3-2d92-4eaf-b867-f8eb0e25d2f9>
6. Любашенко В. І. Відкликання денонсації міжнародного договору. *Forum Prava*. 2019. № 55(2). С. 52–58. URL: http://forumprava.pp.ua/files/052-058-2019-2-FP-Lyubashenko_8.pdf
7. Любашенко В.І. Денонсація міжнародних договорів між Україною та Росією у світлі агресії Росії проти України. *Правова держава*. 2019. № 33. С. 162–167. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/162053/165489>
8. Мороз С. С. Проблеми тлумачення текстів міжнародних договорів. *Актуальні проблеми юридичної науки*. 2023. № 6. С. 386–390. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/6_2023/57.pdf
9. Стешенко В. Пропозиції щодо удосконалення практики застосування судами України міжнародних договорів. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 289–294. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/12/61.pdf>

10. Стрельцова О., Науменко Н. Дія та припинення дії міжнародних угод в сфері освіти в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. *Публічне право*. 2024. № 1 (53). С. 73–80. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/53/10.pdf>